

IRENA JĘDRZEJCZYK

Recenzja książki pt. „Ubezpieczenia *non-life*” pod redakcją naukową Ewy Wierzbickiej

Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2010, ss. 441

Książka pt. „Ubezpieczenia *non-life*” została opublikowana przez Wydawnictwo CeDeWu Sp. z o.o. w końcu 2010 roku. Książka ta zapewne umknęłaby uwadze czytelnika wśród kilku nowości wydawniczych, autorstwa znakomitych znawców przedmiotu, poświęconych ubezpieczeniom, które pojawiły się na rynku księgarskim prawie w tym samym czasie, gdyby nie dość niezwykle okoliczności jej powstania. Otóż inicjatywa jej napisania wyszła od absolwentów Podyplomowych Studiów Ubezpieczeń Gospodarczych dla Przedsiębiorców ze Szkoły Głównej Handlowej, których edycja 2009/2010 niedawno się zakończyła, a kolejna wkrótce się rozpoczyna. Pomysł włączenia dorobku absolwentów studiów podyplomowych w treść tej książki zaowocował wprowadzeniem praktycznego ujęcia przedstawianych w niej problemów. Ujęcie praktyczne, którego źródłem byli zarówno praktycy wywodzący się z sektora przedsiębiorstw, jak również praktycy działalności ubezpieczeniowej i brokerskiej, pozwoliło na interesującą platformę wymiany doświadczeń, ujawnienia oczekiwań, potrzeb i możliwości.

Na tekst książki liczącej 441 stron składa się 12 rozdziałów, których napisanie powierzone zostało przez kierownictwo studiów wykładowcom, związanym z różnymi środowiskami akademickimi w kraju. Zbiorowy wysiłek, którego efektem jest książka podjęły następujące osoby: Kazimierz Ortyński (rozdział I i VIII), Anna Karmańska (rozdział II), Marzena Lament (rozdział III), Paweł Gołąb (rozdział IV), Monika Woźniak-Markarska (rozdział V), Magdalena Karczmarek (rozdział VI), Tomasz Skwara (rozdział VII), Ewa Myśliwiec (rozdział IX i X), Ewa Wierzbicka i Zbigniew R. Wierzbicki (rozdział XI), Barbara Więckowska (rozdział XII).

Problematyka książki obejmuje zakresem merytorycznym ubezpieczenia majątkowe poczynając od ogólnego przeglądu szeroko rozumianych ubezpieczeń innych niż życie-

we poprzez charakterystykę działalności ubezpieczycieli i reasekuratorów, od przeglądu ubezpieczeń majątkowych dla przedsiębiorców aż do bliższej charakterystyki wybranych grup ubezpieczeń. Oryginalne brzmienie tytułów poszczególnych rozdziałów prezentuje się następująco:

- rozdział I „Rynek ubezpieczeń non-life w Polsce”,
- rozdział II „Gospodarka finansowa zakładów ubezpieczeń gospodarczych”,
- rozdział III „Ryzyko w zakładzie ubezpieczeń”,
- rozdział IV „Zintegrowane zarządzanie ryzykiem w przedsiębiorstwach ubezpieczeniowych”,
- rozdział V „Reasekuracja – zarys ogólny”,
- rozdział VI „Ubezpieczenia majątkowe dla podmiotów gospodarczych”,
- rozdział VII „Ubezpieczenia od utraty zysku”,
- rozdział VIII „Ubezpieczenia komunikacyjne, istota, grupy ryzyka”,
- rozdział IX „Istota, konstrukcja i rodzaje ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej”,
- rozdział X „Podstawy odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody”,
- rozdział XI „Ubezpieczenia finansowe”,
- rozdział XII „Ubezpieczenia pracownicze”.

Choć układ opracowania można uznać za poprawny to można żałować, iż recenzent wydawniczy (dr hab. Krystyna Brzozowska, profesor Uniwersytetu Szczecińskiego) nie wskazał na możliwość poprawy struktury pracy przed jej wydaniem poprzez połączenie niektórych rozdziałów w większe bloki tematyczne, co zapobiegłoby niekorzystnemu rozczłonkowaniu tekstu. Za dokonaniem takiego zabiegu przemawiają zachwiane proporcje poszczególnych rozdziałów, o czym świadczą m.in. ich bardzo zróżnicowania objętość, poczynając od tak obszernej części jak rozdział II (ss. 64) aż do rozdziału III najkrótszego i niekompletnie prezentującego podjęte zagadnienie ryzyka (ss. 18). W końcowej ocenie tego rozdziału wskazać jednak trzeba na najbardziej cenny jego fragment poświęcony roli audytu wewnętrznego w zarządzaniu ryzykiem, który został bardzo kompetentnie przedstawiony. Być może sformułowanie „Rola audytu wewnętrznego w zarządzaniu ryzykiem” trafniej oddawałoby treść tego rozdziału niż dotychczasowy tytuł. Należy mieć nadzieję, że kolejne wydanie przyniesie rozszerzenie tej problematyki o inne instrumenty wspierające proces zarządzania ryzykiem w zakładach ubezpieczeń.

Nowoczesne podejście do ryzyka znaleźć może czytelnik w rozdziale IV. Spośród opisów licznych strategii, modeli (model zarządzania ryzykiem korporacyjnym, ERM w grupach ubezpieczeniowych, COSO II, model kapitału ekonomicznego i inne), procedur i mechanizmów *enterprise risk management* szczególną uwagę zwraca problematyka profilowania ryzyka. Wywód na ten temat zilustrowano przykładowym profilem ryzyka zakładu ubezpieczeń oraz profilu ryzyka w grupie ubezpieczeniowej.

Gospodarkę finansową zakładów ubezpieczeń przedstawia w rozdziale II znany specjalista z zakresu rachunkowości i finansów profesor Anna Karmańska. Przedmiotem rozważań są m.in. wypłacalność, rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, działalność lokacyjna, obszary analizy finansowej zakładu ubezpieczeń.

W ubezpieczeniowej literaturze przedmiotu mało jest pozycji wydawniczych poświęconych reasekuracji. Z tego też względu rozdział V zatytułowany „Reasekuracja” budzi

wielkie nadzieje na wyjaśnienie mechanizmów reasekuracyjnych i problemów rynku usług reasekuracyjnych, choć autorka Monika Woźniak-Makarska już w tytule z góry zapowiada, że będzie to zarys ogólny. W ramach tego zarysu przedstawiono m.in. prawne aspekty działalności reasekuracyjnej, scharakteryzowano aktywność reasekuratorów w stosunku do polskiego rynku ubezpieczeniowego, wskazano na mechanizmy transferu ryzyka, przedstawiono zadania reasekuracji, formy i rodzaje umów reasekuracyjnych a także wyjaśniono istotę programów reasekuracyjnych. W rozdziale sygnalnie podjęto historię rozwoju reasekuracji i problem cykliczności rynku (ss. 147-148). Badania cykliczności zwłaszcza w odniesieniu do międzynarodowego rynku reasekuracji są jednym z najpoważniejszych kierunków badań nad koniunkturą gospodarki globalnej. Wielce pożądanym byłoby więc szersze rozwinięcie tej problematyki przez autorkę w przyszłości.

W lekturze książki zainteresowanie wzbudza bardzo dobry tekst autorstwa Ewy Myśliwiec, obszerny zajmujący dwa rozdziały (IX i 1X), oba w całości poświęcone odpowiedzialności cywilnej, przy czym jeden z nich traktuje o ubezpieczeniach OC, a drugi o odpowiedzialności cywilnej sprawcy. Tekst wzbogacony został przeglądem orzecznictwa sądowego i przykładami zastosowań odszkodowawczych.

Ubezpieczenia majątkowe dla podmiotów gospodarczych przedstawiono w rozdziale VI autorstwa Magdaleny Karczmarek dokonując przeglądu ubezpieczeń od ognia i innych zdarzeń losowych, ubezpieczeń od kradzieży (z włamaniem i rabunkiem), ubezpieczeń transportowych, maszyn i urządzeń, szyb od stłuczenia oraz sprzętu elektronicznego. Omówione skrótkowo przez autorkę ubezpieczenie utraty zysku znalazło na szczęście kontynuację i kompetentne rozwinięcie w kolejnym VII rozdziale autorstwa Tomasza Skwary.

Rozdział XI autorstwa Ewy i Zbigniewa Wierzbickich poświęcono ubezpieczeniom finansowym. Autorzy dokonują rzetelnego przeglądu instrumentów finansowych umożliwiających zabezpieczenie płynności i adekwatności kapitałowej oraz transferu i zmniejszenie ryzyka przedsiębiorstw w obrocie handlowym. Autorzy opierając się na przepisach prawa oraz polskiej literaturze przedmiotu dokonują klasyfikacji ubezpieczeń finansowych, a następnie omawiają główne ich rodzaje poczynając od ubezpieczeń wierzytelności, w tym kredytu kupieckiego, kredytu bankowego, poprzez ubezpieczenia należności faktoringowych, należności zagranicznych, ubezpieczenia *leasingu*, na gwarancjach ubezpieczeniowych kończąc.

Znaczenie ubezpieczeń osobowych dla przedsiębiorstw bezpośrednio dla kadry w nich zatrudnionej podkreślono w rozdziale XII autorstwa Barbary Więckowskiej poprzez prezentację różnych ubezpieczeń pracowniczych, w tym ubezpieczeń pracowniczych z preferencją państwa.

Wkład profesora Kazimierza Ortyńskiego w recenzowaną książkę to nie tylko interesujące, choć momentami dość kontrowersyjne, refleksje nad wpływem globalnego kryzysu na rynek ubezpieczeń. Nie jest też jego najważniejszą zasługą analiza poświęcona ubezpieczeniom komunikacyjnym w rozdziale VIII, choć zarówno rozważania poświęcone strukturom instytucjonalnym (UFG, PBUK), jak i szkodowości w tych ubezpieczeniach mogą być bardzo przydatne dla czytelnika. Wykonana przez K. Ortyńskiego trafna

syntetyczna ocena rynku ubezpieczeń *non-life* w dobrym klasycznym tonie dała okazję do umocnienia i utrwalenia w piśmiennictwie polskim terminologii etymologicznie wywodzącej się z tradycji brytyjskiej. Jak brzmi dla polskiego czytelnika nawykłego do terminu „ubezpieczenia działu drugiego” lub „ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe” przywrócony do praktyki języka polskiego precyzyjny termin ubezpieczenia *non-life* można sprawdzić samemu oddając się lekturze książki „Ubezpieczenia *non-life*” pod redakcją Ewy Wierzbickiej.

Recenzent: prof. dr hab. Irena Jędrzejczyk.